

Liberaal energiebeleid

De volgende versnelling

Voorstellen Team Energie voor het VVD-verkiezingsprogramma¹

Het behalen van klimaatdoelen blijft onverminderd urgent, juist met recente inzichten.

Extreme weersomstandigheden laten zien dat klimaatverandering leidt tot maatschappelijke ontwrichting.² De oorlog in Oekraïne sterkt ons in de overtuiging dat we onze afhankelijkheid van derde landen moeten verkleinen. Ten aanzien van het gasveld in Groningen hebben we onze verantwoordelijkheid naar bewoners te laat ingezien. Een betrouwbare energievoorziening kent een prijs, en dat zien we terug in onze gestegen energierekening. Dit stelt de samenleving voor een flinke uitdaging. Het goede nieuws: de richting is helder en heeft steun.

Het is de ‘manier waarop’ die soms verdeeld, maar ook de VVD als liberale partij onderscheidt. De energietransitie vraagt om een samenspel tussen consumenten, bedrijfsleven en publieke organisaties. Niet de overheid alleen is aan zet. Juist het bedrijfsleven en consumenten moeten hun rol pakken en andere keuzes maken. Liberaal klimaat- en energiebeleid vraagt om een overheid die regie neemt door sturend beleid en duurzame keuzes te faciliteren, niet door nog meer eigenaarschap te nemen en keuzes naar zich toe te trekken. Maak energiebesparing en duurzame investeringen aantrekkelijk (de wortel) door normering, fiscale voordelen, subsidies, passende vergunningseisen en ruimtelijk beleid. Stuur op CO₂-reductie als hoofddoel middels het principe ‘de vervuiler betaalt’ (de stok) door het ETS te versterken met een CO₂-grensheffing. Het is tevens hoog tijd voor een belasting op kerosine. Dat draagt bij aan een gelijk speelveld.

De energietransitie versnellen doen we samen, niet alleen.

De opvolging van het Energieakkoord door het Klimaatakkoord, en sluiten van de gasvelden in Groningen, maakt dat de eerste keuzes alweer achter ons liggen. Toch is het kraakhelder dat we moeten versnellen. Dat gaat niet lukken wanneer de overheid nog meer gaat drammen; dat werkt alleen maar averechts. De volgende versnelling ligt bij consumenten, ondernemers en investeerders die graag andere keuzes willen maken. Als we hen daarbij helpen, gaat de energietransitie pas echt vliegen!

Wanneer lokaal draagvlak, tijdige oplevering van infrastructuur of financiering ontbreekt voor bijvoorbeeld duurzaam op land en grootschalige elektrificatie, zetten we in op pragmatische

¹ Dit is een conceptversie. De eindversie zal worden geschreven na consultatie met leden van het Thematisch Netwerk Liberaal Groen. Dit document bevat een opinie en heeft geen formele status binnen de VVD voor gebruik in beleid of bestuur. Het geeft houvast in onderlinge discussies en aanknopingspunten voor beleid in de toekomst. Publicatie 25 juli 2023 op <https://www.liberaal-groen.nl>.

² NCTV, Themarapportage klimaat en natuurrampen, <https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2022/09/26/themarapportage-klimaat-en-natuurrampen-2022>. Verbond van Verzekeraars, “Klimaatschademonitor: Schadepieken steeds hoger door toename extreem weer,” 11 oktober 2022, <https://www.verzekeraars.nl/publicaties/actueel/klimaatschademonitor-schadepieken-steeds-hoger-door-toename-extreem-weer>

oplossingen, zoals energiebesparing, batterijopslag, vraagrespons en het slimmer benutten van energiesystemen. Het zijn daarin vaak bedrijven die de handschoen oppakken en zich tegengewerkt zien door verouderde wet- en regelgeving, stoeve vergunningseisen en lange aansluittrajecten.

- ▶ Om de energietransitie te versnellen is een pragmatische en effectieve overheid nodig.
- ▶ We versimpelen en versnellen aansluit- en vergunningstrajecten voor duurzame projecten. Netbeheerders mogen voor-investeren op basis van een langjarige ontwikkelagenda. We zorgen ervoor dat projecten met tijdelijke aansluitbeperkingen en congestiemanagement alsnog doorgang vinden.³
- ▶ We heroverwegen de Warmtewet, die stelt dat 50 procent van de warmtenetten in publieke handen moet zijn. Dit heeft een ongewenst effect. Investeringsprojecten komen tot stilstand in plaats van te worden versneld. Juist door met de sector samen te ondernemen, kunnen we doelen halen.⁴
- ▶ We erkennen de stijgende (financierings-)kosten voor de bouw van infrastructuur en energieprojecten (waterstof, offshore wind-, zonne- en kernenergie).⁵ We stoppen met pay-to-build tender criteria; dit werkt verstorend en leidt tot hogere energieprijzen.⁶ We voeren een stabiel beleid en nemen investeringsrisico's weg. Dan weten ontwikkelaars en investeerders ons ook weer te vinden.

We maken nu keuzes zodat ook de generaties na ons in vrijheid en welvaart kunnen leven.

Er is groot maatschappelijk draagvlak voor grote keuzes in de energiesector. De beslissingen die we nu maken, bepalen onze energiemix over 10 jaar en verder. De grootste CO₂-reductie kan worden gerealiseerd in de industrie.

- ▶ Het realiseren van een robuust, schoon energiesysteem vraagt om consistent, langetermijnbeleid.
- ▶ We investeren in infrastructuur voor elektrificatie, warmte- en waterstoftransport om de verduurzaming van de industrie en havengebieden te versnellen. We hanteren daarbij een ontwikkelkader voor minstens 2050.

De VVD heeft kernenergie terug op de agenda gezet.

Toch is ons energiebeleid nog niet volledig energieneutraal. Daar waar we voor wind op zee al plannen maken voorbij 2035, blijft kernenergie te veel in de onderzoeksfase. Ook de Europese regelgeving en taxonomie zitten in de weg. Kernenergie is betrouwbaar, reduceert CO₂ en gaat

³ Remy Kock, "VNO-NCW: 'Iedere vorm van perspectief op het stroomnet is welkom'," BNR, 28 juni 2023, <https://www.bnr.nl/nieuws/duurzaamheid/10517307/vno-ncw-iedere-vorm-van-perspectief-op-stroomnet-is-welkom>

⁴ PWC, *Effecten van publieke eigendomsverplichting op realisatiekracht voor collectieve warmte*, 5 augustus 2022, <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-107b609537a3bbf57220e6cfe35d835ed71b58e6/pdf>

⁵ Rachel Millad, "Vattenfall halts offshore wind over surging costs," FT, 19 juli 2023, <https://www.ft.com/content/f9d0f4f9-6d95-44a9-924b-d88627fd6485>

⁶ Wind Europe "New auctions must avoid negative bidding," 12 juli 2023, <https://windeurope.org/newsroom/press-releases/german-offshore-auctions-award-7-gw-of-new-wind-future-auctions-must-avoid-negative-bidding/>

goed samen met zon en wind.⁷

- ▶ Kernenergie kan een bijdrage leveren aan onze energiemix. We zorgen voor financiering, passende garanties en beleid voor de ontwikkeling van moderne (generatie III+) kerncentrales.⁸

We zetten de dagelijkse praktijk weer centraal in energie- en klimaatbeleid.

De energietransitie is niets waard als mensen hun energierekening niet kunnen betalen. Besparen en isoleren moet lonen. De kwaliteit van leven moet verder omhoog.

- ▶ De energietransitie vraagt om een maatschappelijke beweging op lokaal- en buurtniveau. Afgelopen winter is de overheid bijgesprongen en kwam een nieuw gesprek op gang, gesteund door energiecoaches, lokale energiecoöperaties en subsidies voor radiatorfolie. We versterken lokale initiatieven en brengen keuzes op een makkelijke manier dichterbij. We werken aan meer kennis over energie en techniek bij mensen thuis. We ontwikkelen technisch talent voor de uitvoering.
- ▶ We faseren het prijsplafond uit zodra de praktijk dit toelaat. We maken het makkelijker voor mensen om inzicht te krijgen in hun energieverbruik, slimme energiecontracten af te sluiten en daarvan te profiteren. Tegelijkertijd blijven vaste contracten van energieleveranciers nodig voor zekerheid over uitgaven.
- ▶ De energiebelasting en nettarieven moeten het mogelijk maken om slim in te spelen op zon en wind, en zo het nieuwe energiesysteem te ondersteunen. Daarom is het goed dat de salderingsregeling langzaam wordt uitgefaseerd. Niet iedereen heeft immers een eigen dak en geld voor zonnepanelen. Het is rechtvaardig en blijft noodzakelijk om maatschappelijke kosten voor energie eerlijk te delen.
- ▶ Energiebesparing en duurzame keuzes liggen ook binnen handbereik buiten de meterkast, bijvoorbeeld in de supermarkt. Het normeren van duurzame keuzes en beprijzen van milieuschade en materiaalgebruik geeft circulaire producten, kringloopgoederen en duurzame voedselkeuzes een eerlijk verdienmodel. Zo wordt het steeds makkelijker om je CO₂-uitstoot te verminderen.

De klimaatdoelstellingen en energietransitie stellen ons voor een gigantische opgave. Dat valt of staat met vertrouwen in de overheid en elkaar. Mens en samenleving staan daarom centraal in ons energiebeleid.⁹ We geven mensen de leiding om hun eigen toekomst vorm te geven. Met liberale uitgangspunten en praktische oplossingen halen we die toekomst vooruit. Op een schoon en veilig Nederland!

⁷ IEA, *Nuclear power and secure energy transitions*, juni 2022, <https://www.iea.org/reports/nuclear-power-and-secure-energy-transitions>

⁸ KPMG, *Marktconsultatie kernenergie*, 1 juli 2021, <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-1b94eccd-4055-4b06-aca5-3c28e7ab7776/pdf>

⁹ SCP, *Sociale en Culturele Ontwikkelingen 2023*, april 2023, <https://www.scp.nl/dossiers/publicaties/publicaties/2023/04/14/sociale-en-culturele-ontwikkelingen-2023>